

การกำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ ประเภทกลุ่มเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

นันท์ทิพย์ สร้อยศรี¹ สุปราณี ธรรมพิทักษ์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ขีดความสามารถของอุตสาหกรรม (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม และ (3) กำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมกลุ่มสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์เชิงกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) พัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง เป็นการพัฒนาผลิตภาพด้านการรองรับมาตรฐานการผลิตสารสกัดและรับรองคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ต้นน้ำในการพัฒนานโยบายแก้ปัญหาการขาดแคลนสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำที่มีมาตรฐานและคุณภาพในการผลิตเครื่องสำอางของไทย (2) แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง เป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการเชื่อมโยงกับขีดความสามารถการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมที่มีการกำกับดูแลหลักเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพและการจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สารสกัดสมุนไพร และ (3) การกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมกลุ่มสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีการกำหนดนโยบายมาตรการประยุกต์ใช้

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ต้นน้ำสมุนไพร, เครื่องสำอางสมุนไพร, นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นันท์ทิพย์ สร้อยศรี และสุปราณี ธรรมพิทักษ์. (2564). การกำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมกลุ่มสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทกลุ่มเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. *วารสารดุชนิพนธ์ทางสังคมศาสตร์*, 11(2), 457-468.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131, ประเทศไทย
อีเมล: touchphan.si@gmail.com

² วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

The Policy Formulation for Cosmetic Herbal Industry of Product Upstream in the Eastern Economic Corridor

Nuntip Soisri¹ Supranee Thammakitak²

Abstract

This research article aims to: (1) analyze the capabilities of the industry (2) study the guidelines for industrial development (3) formulate policies for the development, promotion and support of the herbal group industry for cosmetic product upstream in the eastern economic corridor. By using qualitative research in in-depth interviews and group interviews with key informer who are interested in the development of the herbal industry. Upstream products consist of entrepreneurs, officials, government agencies, experts, a total of 40 people using content analysis information methods.

The results of the research are as found that: (1) The capabilities development of the herbal industry in upstream products for cosmetics category is the image production development in support for extracts production standards and upstream products certification in the development of policies to solve the upstream products shortage for Thai cosmetic products. (2) The alignment for development of herbal industry for upstream cosmetic products that is development of potentials for linkages, capabilities, building an industrial network with supervision, development criteria and risk management related to herbal extract products in production development research and develop data centers Test center development and develop a center to certify nonstate products. And (3) The Policy formulation for the development, promotion and support of the herbal group industry for cosmetic product upstream in the eastern economic corridor.

Keywords: Herbal Upstream Production; Herbal Cosmetics; Herbal Industry Development Policy

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Soisri, N., & Thammakitak, S. (2021). The policy formulation for cosmetic herbal industry of product upstream in the eastern economic corridor. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 11(2), 457-468.

¹ Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Burapha University
169 Bangsaen Beach Road, Saensuk, Mueang, Chon Buri, 20131, Thailand
Email: touchphan.si@gmail.com

² Graduate School of Public Administration, Burapha University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิวัฒนาการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศที่มีลักษณะเชิงเดี่ยวที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะอุตสาหกรรมเป็นเชิงกลุ่มให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน เป็นผลให้การใช้ทรัพยากรที่มีการเอื้อประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะของอุตสาหกรรมสมุนไพร ทำให้การผลักดันและการขับเคลื่อนสมุนไพรไทยสู่ตลาดโลกเป็นแผนแม่บทแห่งชาติในการพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ของประเทศ มุ่งเน้นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 9.1 ต่อปี (Bureau of Agricultural Commodities Promotion and Management, 2015) มีการจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเป็นระบบ

ความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรมีความต้องการสมุนไพรในประเทศเพิ่มสูงขึ้น และจากสภาพสังคมผู้สูงอายุของไทยผลักดันให้ภาพรวมการนำเข้าวัตถุดิบการผลิตเพิ่มร้อยละ 11.5 มีแนวโน้มปัจจัยการขยายตัวตามพฤติกรรมผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพและใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมากขึ้นในปี 2560 ขณะที่สมุนไพรยังคงต้องเพิ่มการยกระดับคุณภาพให้ได้มาตรฐานสากลโดยสถานประกอบที่ได้รับมาตรฐานการผลิตประมาณร้อยละ 4.47 เป็นการใช้วัตถุดิบสารสกัดสมุนไพรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มเครื่องสำอางร้อยละ 70 มีมูลค่าตลาดประมาณ 1.61-1.85 หมื่นล้านบาท (Ministry of Public Health, 2013)

การพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นการรองรับโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อการพัฒนาพื้นที่ต่อยอดจากความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก มีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมการลงทุนและการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศในการเพิ่มขีดความสามารถ

การแข่งขัน ทำให้เศรษฐกิจของพื้นที่เขต 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการใช้สิทธิประโยชน์การลงทุนและสิทธิประโยชน์การพัฒนาพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ โดยการใช้นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็ง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017)

ปัญหาที่เป็นผลกระทบนโยบายอุตสาหกรรมสมุนไพรเกิดจากการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้กระตุ้นเศรษฐกิจด้านการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตพื้นฐานที่ขาดประสิทธิภาพ และขาดการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนเนื่องจากกลไกการขับเคลื่อนแบบเครือข่ายในพื้นที่เป็นการใช้นโยบายจากบนลงล่างที่มีการตัดสินใจและคำสั่งจากหน่วยงานของรัฐ (top down) ขณะที่ภาคสังคมและประชาชนเกิดการรวมกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายที่มีลักษณะเป็นแบบมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางนโยบายและกระบวนการพัฒนานโยบายโดยตรง (bottom up) (TambunlertchaiMaterial, 2015) เนื่องจากปัญหาความขาดแคลนสารสกัดสมุนไพรที่ใช้เป็นวัตถุดิบการผลิต และเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดทักษะความรู้ของกระบวนการผลิตที่ต้องมีคุณภาพและได้มาตรฐานรวมทั้งคุณภาพวัตถุดิบขาดเกณฑ์มาตรฐานรองรับทำให้ผู้ประกอบการสมุนไพรไทยส่วนใหญ่ที่เป็นขนาดกลาง และขนาดเล็กขาดความสามารถในการแข่งขันจึงเป็นปัญหาของการพัฒนาสมุนไพรไทย และปัญหาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ (TambunlertchaiMaterial, 2015) เป็นผลต่อเนื่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรต้นน้ำที่เป็นสารสกัด (Bureau of Agricultural Commodities Promotion and Management, 2015)

ความสำคัญของการวิจัยการกำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรทางด้านขีดความสามารถที่เป็นปัญหาหลักของการแข่งขันและกำหนดแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรและพัฒนา นโยบายอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ มุ่งเน้นกระบวนการกำหนดนโยบายจากล่างขึ้นบนร่วมกับการใช้นโยบายจากบนลงล่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นน้ำที่จะนำไปสู่นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำที่มีความต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
3. เพื่อกำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมของประเทศที่ส่งผลต่อขีดความสามารถหรือความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง (2) การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับการแนวทางการพัฒนาสมุนไพรในการผลิตแปลงสภาพผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ

ที่ใช้เป็นสารสำคัญตั้งต้นประเภทเครื่องสำอางของผลิตภัณฑ์สมุนไพร และ (3) การวิเคราะห์การกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นแบบการจัดทำนโยบายจากล่างไปสู่บนเชื่อมโยงการจัดทำนโยบายจากบนไปสู่ล่าง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตพื้นที่วิจัยในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม หน่วยงานของรัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้กำหนดระยะเวลาในการวิจัยระหว่างมกราคม พ.ศ. 2561-เมษายน พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี 4 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ ประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการพัฒนานโยบายอุตสาหกรรมกับการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้มาตรฐานระดับสากล
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางพัฒนาและแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่เป็นต้นแบบกระบวนการกำหนดนโยบายที่พัฒนาจากระดับล่างไปสู่ระดับบน (bottom up)
3. ทำให้ทราบถึงนโยบายพัฒนาการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่เป็นความสัมพันธ์ของการกำหนด

นโยบายเชิงผสม (hybrid policy) ระหว่างนโยบายที่กำหนดจากระดับบนไปสู่ระดับล่าง (top down) กับนโยบายที่กำหนดจากระดับล่างสู่ระดับบน (bottom up)

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดนโยบายสาธารณะ เป็นสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำในส่วนที่รัฐบาลเลือกจะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมที่เป็นงานประจำและกิจกรรมที่เกิดขึ้นบางโอกาสที่มีผลกระทบต่อวิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม (Dye, 2011) กิจกรรมครอบคลุมข้อกำหนดและระเบียบการควบคุมดำเนินงานของปัจเจกบุคคล และนิติบุคคลที่ไม่เน้นถึงวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการกระทำ (Jepson & Arakelyan, 2017) และเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งพิจารณาว่าสำคัญหรือเลือกที่จะไม่ทำบางเรื่องหรือทุกเรื่อง ความหมายการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการจัดปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มิได้รวมถึงการพัฒนาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้แก่สังคม (Jones, 2017) ความหมายนโยบายสาธารณะ เป็นชุดของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตามที่มุ่งหวังไว้ และดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการแก้ไขปัญหาหรือเรื่องที่อยู่ในความสนใจให้บรรลุเป้าหมายหรือสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเกิดขึ้นภายใต้ระบบการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน และมีการชี้ให้เห็นถึงบทบาทของบุคคล หรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหา เป็นความหมายที่เน้นให้เกิดการนำไปปฏิบัติจริง (Wan, Shen, & Choi, 2018) มีแนวทางสำคัญ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแรกการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ กิจกรรมที่สองการเตรียมเสนอร่างนโยบายสาธารณะ กิจกรรมที่สามการอนุมัติและประกาศเป็นนโยบายสาธารณะ (Bowen, Bryant, Hess, McCarty, & Ivey, 2014)

การก่อเกิดนโยบายสาธารณะ เป็นการกำหนดปัญหาเชิงนโยบายสาธารณะ (identify problem) เป็นขั้นการค้นหาและรวบรวมข้อมูล เป็นการรับรู้ปัญหาหรือความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการ เข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย (Dye, 2011) ที่มีกระบวนการประเด็นสำคัญของนโยบาย (identify issue) เป็นขั้นการกำหนดวิธีการตัดสินใจเพื่อเลือกข้อเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา (problem solving) พิจารณาวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่ต้องการ (intended outcome) จุดมุ่งหมาย (ends) และวิธีการ (means) เพื่อการได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการ (Jepson & Arakelyan, 2017) โดยทำการประเมินความต้องการใช้นโยบาย (policy assessment) เป็นการกำหนดเกณฑ์พิจารณาจากขนาดของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ขนาดความรุนแรงของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา ขนาดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและพิจารณาจากลักษณะของการยอมรับร่วมกันในสังคม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมนโยบาย (policy coordination) เป็นการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการวิเคราะห์นโยบายใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ และกำหนดน้ำหนักคะแนนความสัมพันธ์ของปัญหาแต่ละปัญหาในการกำหนดนโยบาย (policy formulation) เป็นขั้นที่นำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นร่างนโยบาย ทั้งนี้การพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมีความแตกต่างกันของขนาดการลงทุนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นน้ำของผู้ประกอบการ จึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการเข้าถึงอุตสาหกรรมและมีความสามารถในการแข่งขันด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและการพัฒนาศักยภาพกำลังคน (Porter, 1998) ทำให้การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรม (Feser & Bergman, 2010) ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปลักษณะของ

อุตสาหกรรมรองรับความเป็นสากลมากขึ้น และรองรับตลาดสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศมีขนาดใหญ่ที่มีปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม (Connell, Kriz, & Thorpe, 2014) จำเป็นต้องกำหนดทิศทางของนโยบายให้ชัดเจนต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งระหว่างกรณีของผู้ประกอบการที่ไม่มีขีดความสามารถในอุตสาหกรรมมากกว่าและผู้ประกอบการที่มีขีดความสามารถในอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องใช้นโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เหมาะสม (Dror, 1968) เกี่ยวกับมาตรฐานวัตถุดิบสมุนไพรสำหรับโรงงานผลิตสมุนไพรที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุดิบมาตรฐานหรือผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรซึ่งยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน (Boonsom & Dechbumroong, 2016)

การเสนอแนวทางนโยบายสาธารณะ เป็นการทำร่างนโยบายให้ถูกต้องเหมาะสม และมีผลโดยตรงจากการตัดสินใจเลือกนโยบาย การประกาศใช้นโยบายจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จโดยการกำหนดวิธีปฏิบัติตามนโยบาย (policy instrument) เป็นการกำหนดแนวทางการบริหารนโยบายให้มีความพร้อมก่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (program operations) ทั้งนี้ การนำแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษไปใช้ในการกำหนดร่างนโยบายการพัฒนามีการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของนโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจนและครอบคลุมแนวทางพัฒนานวัตกรรมสมุนไพรการผลิตแบบอินทรีย์และรับรองมาตรฐานที่เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ได้วัตถุดิบที่ดีนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่น่าเชื่อถือ สามารถเข้าสู่ตลาดได้กว้างขวางและสู่ตลาดสากล โดยจัดทำแผนต้นแบบที่มีการบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Ortiz, Zimmerman, & Adler, 2016) เป็นการนำ

เสนอทางเลือกของวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีการกลั่นกรองทางเลือกและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเพื่อตัดสินใจเป็นนโยบาย การเสนอทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งเพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจเลือกเป็นนโยบายที่คำนึงถึงเกณฑ์สำคัญได้แก่ เกณฑ์ประสิทธิผล เกณฑ์ประสิทธิภาพ เกณฑ์ความพอเพียง เกณฑ์ความเป็นธรรม เกณฑ์ความสามารถในการตอบสนอง และเกณฑ์ความเหมาะสมที่นำไปจัดทำร่างนโยบาย

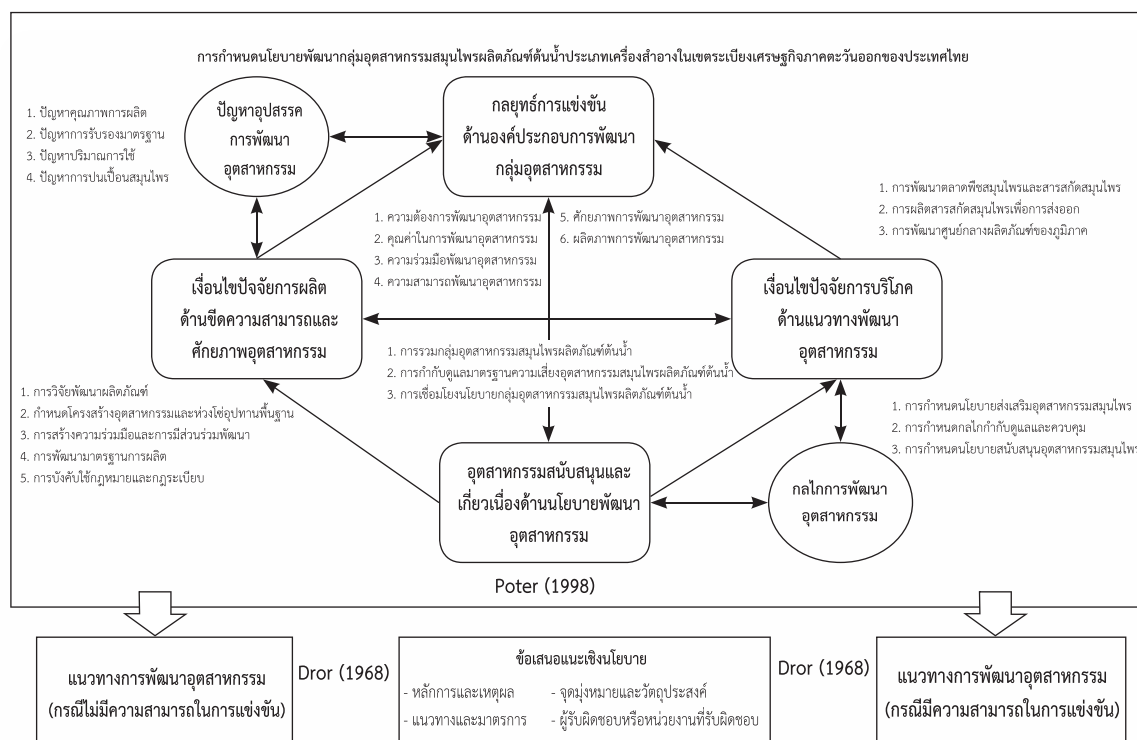
การกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นกำหนดเพื่อนำนโยบายไปใช้ในเชิงปฏิบัติ (policy implementation) เป็นขั้นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแปลงนโยบายที่มีลักษณะนามธรรมให้ออกเป็นรูปธรรมหลายลักษณะให้บริการและประชาสัมพันธ์ และการประเมินผลการใช้นโยบาย (policy evaluation) เป็นขั้นตรวจวัดผลทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายทั้งจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งการประเมินนโยบายมาใช้เป็นข้อมูลการปรับปรุงนโยบาย (policy adoption) ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ทั้งนี้การกำหนดนโยบายพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษไปใช้ในการนำแนวทางพัฒนานโยบายมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะที่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงข้อมูลเชิงประจักษ์และเหตุการณ์การใช้นโยบาย เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะยืนยันการประกาศใช้นโยบายภายใต้ข้อกฎหมายได้กำหนดให้ออกกฎหมายรองรับนโยบายสาธารณะ (Ministry of Public Health, 2013) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความถูกต้องและการยอมรับผลที่ได้เชิงประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม

กรอบการแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย ได้ประยุกต์ใช้จากแนวคิดการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมของ

ประเทศเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามแนวคิดของ Porter (1998) แบบจำลองเพชร (diamond model) ทางด้านการวิเคราะห์ด้านเงื่อนไขของปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้าง และบริบทการแข่งขันอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในการสร้างโอกาสความเป็นไปได้และผลกระทบจากพัฒนาขีดความสามารถอุตสาหกรรม เป็นผลต่อกลไกการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐ โดยกำหนดแนวทางอุตสาหกรรมให้สอดคล้อง

กับแนวทางพัฒนานโยบายสาธารณะกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางตามแนวคิดของ Dror (1968) ในการกำหนดนโยบายพัฒนากรณีที่ไม่มีความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม และกรณีที่มีความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม เพื่อนำไปใช้กำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยมีรูปแบบของการใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (qualitative research)

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) ประกอบด้วย การทบทวนเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายการ

พัฒนาอุตสาหกรรมที่มีการกำหนดใช้ในปัจจุบัน เชื่อมโยงกับนโยบายสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำที่ใช้เป็นสารสำคัญตั้งต้นในกระบวนการผลิตด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งการเชื่อมโยงการใช้นโยบายในพื้นที่

ระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในส่วนที่เป็นเอกสารที่ได้รับการเผยแพร่ซึ่งเป็นเอกสารประเภทหนังสือ รายงาน รายงานการวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานของรัฐ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำนวน 40 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสมุนไพรของผู้ประกอบขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กจำนวน 25 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้ชำนาญหน่วยงานของรัฐจำนวน 6 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงกับผู้ประกอบการผลิตสมุนไพรต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง เป็นการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการจากการวิเคราะห์เอกสารและการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปใช้ในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการจัดทำนโยบาย การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยในพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

3. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาจากผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตและการค้าสมุนไพร รวมถึงนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน เป็นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนาเชิงกลุ่มสำหรับการรวบรวมข้อมูลวิจัยที่มีการแลกเปลี่ยนและระดมความคิดในเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าสมุนไพรของโลก จากนั้นสรุปเนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม มุ่งเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ค้นพบมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในการวิเคราะห์

ข้อค้นพบที่แสดงถึงการจัดทำนโยบายให้เหมาะสมกับอุตสาหกรรมสมุนไพรที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แบบหน่วยบริบท (contextual unit)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ (1) การพัฒนาพันธุ์พืชสมุนไพรให้มีสรรพคุณเป็นที่ต้องการตลาด (2) การสร้างความเข้มแข็งด้านภูมิปัญญาที่คิดค้นสารสกัดสำคัญสมุนไพร (3) การพัฒนานวัตกรรมการผลิตสารสกัดสำคัญสมุนไพรที่มีคุณภาพ (4) การพัฒนามาตรฐานการทดสอบสรรพคุณสมุนไพร (5) การเป็นศูนย์กลางการผลิตและการตลาดสารสกัดสำคัญสมุนไพรไทย (6) การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล (7) การผลิตสารสกัดสำคัญให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก (8) การใช้สารสกัดสำคัญสมุนไพรไทยทดแทนการนำเข้าสารสังเคราะห์ (9) การพัฒนาประสิทธิภาพการรับรองมาตรฐานและการขึ้นทะเบียน และ (10) การสร้างกฎระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุนและต้นทุนการแข่งขัน

2. แนวทางพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ (1) แนวทางพัฒนาแหล่งผลิตพืชสมุนไพร (2) แนวทางพัฒนาคัดเลือกพันธุ์พืชสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพ (3) แนวทางพัฒนาวิธีการสกัดสารสกัดสำคัญสมุนไพร (4) แนวทางพัฒนาทดสอบคุณสมบัติสารสกัดสำคัญสมุนไพร (5) แนวทางพัฒนากรรมวิธีการผลิตสารสกัดสำคัญสมุนไพร (6) แนวทางพัฒนารับรองมาตรฐานการ

ผลิตสารสกัดสำคัญสมุนไพร (7) แนวทางพัฒนารับรอง การขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สารสกัดสำคัญสมุนไพร (8) แนวทางพัฒนากระบวนการและกฎหมายผลิตภัณฑ์ สารสกัดสำคัญสมุนไพร และ (9) แนวทางพัฒนารวม กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สารสกัดสำคัญสมุนไพร เป็นผลจากการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาอุตสาหกรรม สมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่ เขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

3. การกำหนดนโยบายพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรม สมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางใน พื้นที่เขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ (1) การกำหนดมาตรฐานการคัดเลือกพันธุ์พืชสมุนไพร (2) การกำหนดมาตรฐานการรับรองคุณภาพพันธุ์พืช สมุนไพร (3) การกำหนดมาตรฐานกรรมวิธีการผลิต สารสกัดสำคัญสมุนไพร (4) การกำหนดมาตรฐาน ทดสอบผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนรับรอง (5) การกำหนด มาตรการกฎระเบียบและกฎหมายสารสกัดสำคัญ สมุนไพร (6) การกำหนดมาตรการกำกับดูแลมาตรฐาน อุตสาหกรรมสมุนไพรไทย (7) การกำหนดมาตรการ เชื่อมโยงอุตสาหกรรมสมุนไพรกับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และ (8) การกำหนดมาตรการสิทธิพิเศษการลงทุนของ อุตสาหกรรมสมุนไพรไทย เป็นผลจากการวิเคราะห์ แนวนโยบายการพัฒนาการส่งเสริมและสนับสนุน กลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภท เครื่องสำอางในพื้นที่เขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก

การกำหนดกลไกการบังคับใช้นโยบายในเชิง ปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ผู้ประกอบการดำเนิน นโยบายมาตรฐานคุณภาพพืชสมุนไพร มาตรฐานการ ผลิต คุณภาพผลิตภัณฑ์ และการขึ้นทะเบียนตำรับ สมุนไพร (2) กลุ่มอุตสาหกรรมดำเนินนโยบายพัฒนา กลุ่มอุตสาหกรรมรองรับการแข่งขันภายใต้เงื่อนไข ปัจจัยการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพร (3) หน่วยงานของรัฐดำเนินนโยบายกำกับมาตรฐาน

การรับรองพืชสมุนไพร การทดสอบคุณสมบัติสมุนไพร และสารสกัดสมุนไพร การรับรองมาตรฐานการขึ้น ทะเบียนผลิตภัณฑ์ และ (4) องค์การอิสระดำเนิน นโยบายการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการสื่อสารคุณสมบัติในการใช้สมุนไพรสำหรับ การบริโภค

การอภิปรายผล

1. การพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรม สมุนไพรสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอาง ในพื้นที่เขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เกี่ยวกับด้านการพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันอุตสาหกรรม มุ่งเน้นการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและ มาตรฐานสากลตามแนวทางของ Thammarungsri and Rungpragayphan (2016) เป็นกุญแจสำคัญต่อ คุณภาพการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร และความ ได้เปรียบในการแข่งขันแบบเครือข่ายการผลิตสาร สกัดสำคัญให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก ทำให้เกิด การพัฒนาโอกาสของอุตสาหกรรม และการก่อตัวของ นโยบายจากประเด็นปัญหาการเปลี่ยนแปลง สนับสนุน แนวทางของ Jaikaew, Wingwon, and Panphae (2015). โดยมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มอุตสาหกรรมด้าน ปัจจัยการผลิตและปัจจัยการบริโภคของอุตสาหกรรม ตามแนวทางของ Connell et al. (2014) การขับเคลื่อนปัจจัยสนับสนุนการผลิตบนพื้นฐานความรู้ใน เชิงปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมพัฒนาประสิทธิภาพ เพื่อการรับรองมาตรฐานและการขึ้นทะเบียนตบ สนองความต้องการของผู้บริโภค และเอื้อต่อการ ลงทุน เป็นการสนับสนุนการศึกษาของ Thaennin (2012) เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแบบมีส่วนร่วม เป็นเป้าหมายของการพัฒนาเชิงปฏิบัติและขับเคลื่อน ภูมิปัญญาการคิดค้นสารสกัดสมุนไพร สอดคล้องกับ Wnlam, Morachat, and Jungvimutipan (2017)

การส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบการที่ขาดองค์ความรู้และพึ่งพิงหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนแนวทางการพัฒนา

2. แนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการพัฒนารฐานข้อมูลวิจัยพัฒนาสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำของภาคเอกชนต่อเนื่องกับหน่วยงานภาครัฐตามแนวทางของ Wachirapanyapong (2018) มุ่งเน้นความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปให้มีความสำคัญกับด้านการตลาดในประเด็นคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เชื่อถือได้ เป็นการพัฒนาด้านแบบการผลิตมาตรฐานคุณภาพที่มีการจัดทำข้อมูลวิธีการผลิตและทดสอบการออกฤทธิ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐาน จากการสนับสนุนของ Jadesadalug and Kamraman (2017) กำหนดแนวทางพัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และมีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและความสามารถทางการตลาดและการปรับปรุงโซ่คุณค่าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่การศึกษาของ Cheamsawat, Lertpenmeta, Kaweenantawong, and Hasaro (2009) เป็นการพัฒนากลไกเพื่อการบริหารจัดการคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสร้างกลไกการร่วมมือและแข่งขัน และโอกาสทางการตลาดที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สอดคล้องกับของ Jaikaew et al. (2015) มุ่งเน้นแนวทางการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมบนพื้นฐานชีวภาพรองรับการแข่งขันอุตสาหกรรมสมุนไพรให้กับภาคเอกชนและภาคประชาชนในการพัฒนาขึ้นทะเบียนรับรองผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการทดสอบคุณภาพสมุนไพรเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือสรรพคุณในการนำไปใช้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จากแนวคิดของ Nakornchaikun (2017) ผลกระทบต่อการซื้อสินค้าสมุนไพรแปรรูปของผู้บริโภคได้รับ

อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง ทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตสมุนไพรสร้างโอกาสเข้าถึงนวัตกรรมที่ทันสมัย และสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิต

3. การกำหนดนโยบายพัฒนามาตรฐานอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำประเภทเครื่องสำอางในพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นการกำหนดนโยบายขีดความสามารถอุตสาหกรรมสมุนไพรเกี่ยวกับคุณภาพพืชสมุนไพร ตามแนวทางการศึกษาของ Boonsom and Dechbumroong (2016) เกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานวัตถุดิบสมุนไพรสำหรับโรงงานผลิต เป็นการวิจัยพัฒนาสมุนไพรและกำหนดมาตรฐานการผลิตสมุนไพรในการรับรองการขึ้นทะเบียนสมุนไพร การเสนอแนะนโยบายการพัฒนามีลักษณะของการส่งเสริมศักยภาพ และขจัดปัญหาความไม่สอดคล้องของการปฏิบัติที่มีต่อนโยบาย และควรมีรูปแบบที่จำเป็นในการเอื้อประโยชน์การใช้นโยบายเพิ่มระดับความสามารถในการแข่งขันสมุนไพรไทย และสร้างมาตรฐานอุตสาหกรรม Thaennin (2012) มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบนโยบายสาธารณะจากการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยการผลักดันนวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตสมุนไพร การรวมกลุ่มตลาดสมุนไพรเพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแลในการสร้างมาตรฐานการทดสอบประสิทธิภาพสมุนไพร การกำหนด และการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสมุนไพรพัฒนาฐานความรู้และความเข้าใจสมุนไพรที่จะนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านนโยบาย ควรส่งเสริมการกำหนดนโยบายด้านขีดความสามารถอุตสาหกรรมสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำเกี่ยวกับด้านพัฒนาคุณภาพพืชสมุนไพร การวิจัยพัฒนามาตรฐานการผลิตสมุนไพร และการรับรองการขึ้นทะเบียน และจัดทำบัญชีตำรับสมุนไพรผลิตภัณฑ์ต้นน้ำ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิต

สมุนไพรร และการสร้งมาตรฐานทดสอบประสิทธิภาพ
สมุนไพรรผลิตภัณค์ต้นน้ำ

2. ด้านการนำไปปฏิบัติ ควรส่งเสริมการปลูกพืช
สมุนไพรรแปรรูปสารสกัดสำคัญที่มีมาตรฐานคุณภาพ
การส่งเสริมพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ
สมุนไพรรไทยสร้งความเชื่อมั่นในการใช้สมุนไพรรไทย

การสนับสนุนยกระดับศูนย์วิจัยและห้องปฏิบัติการวิจัย
สารสกัดสมุนไพรร การสนับสนุนการพัฒนาาระบบฐาน
ข้อมูลสมุนไพรรและระบบการประเมินขีดความสามารถ
การแข่งขัน และการสนับสนุนการพัฒนาเมืองสมุนไพรร
(herbal city) ที่มีโครงสร้างสนับสนุนการผลิตสารสกัด
สมุนไพรรให้ได้มาตรฐาน

References

- Boonsom, T., & Dechbumroong, P. (2016). Standard of herbal raw materials in manufacturing. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 10(2), 17-27. [In Thai]
- Bowen, P. G., Bryant, P. H., Hess, A., McCarty, K. H., & Ivey, J. B. (2014). Modifying public policies to combat obesity. *The Journal for Nurse Practitioners*, 10(2), 100-106.
- Bureau of Agricultural Commodities Promotion and Management. (2015). *Situation of production and marketing of medicinal plants*. Author. [In Thai]
- Cheamsawat, N., Lertpenmeta, P., Kaweenantawong, N., & Hasaro, K. (2009). *Development of a packaged SBR wastewater treatment system for food industries*. Thailand Research Fund. [In Thai]
- Connell, J., Kriz, A., & Thorpe, M. (2014). Industry clusters: An antidote for knowledge sharing and collaborative innovation?. *Journal of Knowledge Management*, 18(1), 137-151.
- Dror, Y. (1968). *Public policymaking reexamined*. Chandler.
- Dye, V. (2011). Reflection, reflection, reflection, I'm thinking all the time, why do I need a theory or model of reflection?. In D. McGregor & L. Cartwright (Ed.), *Developing reflective practice: A guide for beginning teachers* (pp. 217-234). McGraw-Hill.
- Feser, E., & Bergman, E. (2000). National industry cluster templates: A framework for applied regional cluster analysis. *Regional Studies*, 34(1), 1-19.
- Jadesadalug, V., & Kamraman, W. (2017). The competitive advantage strategy of One Tambon One Product case study: Herbal Dabber Village, Amphur Phrapadaeng, Samutprakarn Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2007-2026. [In Thai]
- Jaikaew, A., Wingwon, B., & Panphae, P. (2015). The integrated potential of manufacturing business strategies influencing the competitive advantage of Lanna Enterprises Cluster in Thailand. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 10(2), 108-139. [In Thai]

- Jepson, P. R., & Arakelyan, I. (2017). Developing publicly acceptable tree health policy: Public perceptions of tree-breeding solutions to ash dieback among interested publics in the UK. *Forest Policy and Economics*, 80, 167-177.
- Jones, B. D. (2017). Behavioral rationality as a foundation for public policy studies. *Cognitive Systems Research*, 43, 63-75.
- Ministry of Public Health. (2013). *Strategic plan of Ministry of Public Health (B. E. 2556-2559)*. Author. [In Thai]
- Nakornchaikun, K. (2017). Marketing factors affecting customer's behavior of processed herbal products in Ubon Ratchathani. *Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University*, 6(12), 28-42. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *Eastern Economic Corridor (EEC)*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6382 [In Thai]
- Ortiz, S. E., Zimmerman, F. J., & Adler, G. J., Jr. (2016). Increasing public support for food-industry related, obesity prevention policies: The role of a taste-engineering frame and contextualized values. *Social Science & Medicine*, 156, 142-153.
- Porter, M. E. (1998). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior*. Free Press.
- TambunlertchaiMaterial, S. (2015). *The future for Thai industry*. Ministry of Industry. [In Thai]
- Thaennin, N. (2012). *A model of participatory public policy process in agricultural and food safety management in Changwat Songkhla*. Doctoral Dissertation of Philosophy in Environmental Management, Prince of Songkla University. [In Thai]
- Thammarungsri, S., & Rungpragayphan, S. (2016). Data management in herbal medicinal products manufacturing processes: Documentation, batch processing record and electronic data management. *Isan Journal of Pharmaceutical Sciences*, 12(2), 44-56. [In Thai]
- Wachirapanyapong, S. (2018). Strategy of efficiency of community business in privatization of herbal products in Lopburi Province within the Asean Free Trade Area. *Journal of Graduate Studies, Valaya Alongkron Rajabhat University*, 12(1), 191-203. [In Thai]
- Wan, C., Shen, G. Q., & Choi, S. (2018). Differential public support for waste management policy: The case of Hong Kong. *Journal of Cleaner Production*, 175, 477-488.
- Wnlam, P., Morachat, C., & Jungvimutipan, K. (2017). The development of the operational capacity of the non-food herbal One Tambon One Product (OTOP) groups. *Humanity and Social Science Journal, Ubon Ratchthani University*, 8(2), 207-238. [In Thai]